Ankenævnet for Forsikring

Den 14. september 2016 blev i sag nr. 88742:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har pensionsordning med forsikring ved tab af erhvervsevne i PFA Pension. Han klager ved sin advokat over, at selskabet har afvist at udbetale ydelser for perioden fra den 10/3 2010 til den 1/6 2013.

Selskabet har anført, at det ikke er dokumenteret, at klagerens erhvervsevne har været nedsat i dækningsberettigende grad i perioden.

Forsikringen giver ret til fuld udbetaling, såfremt erhvervsevnen nedsættes til 1/3 eller mindre på grund af sygdom eller ulykke. Nedsættes erhvervsevnen til mellem halvdelen og 1/3, er der ret til udbetaling af halve ydelser. Der er en karenstid på 3 måneder.

Klageren er født i 1970'erne og er håndværksuddannet. Han faldt den 17/3 2005 på sit arbejde og pådrog sig en knæskade. Han havde efterfølgende gener fra knæet og havde svært ved at udføre sit arbejde. På grund af fortsatte gener fik han den 7/6 2007 foretaget en kikkertoperation af knæet, hvor der blev fjernet en slimhindefold, og han forsøgte at genoptage sit arbejde i oktober 2007 og forsøgte forskellige jobfunktioner. Han har efterfølgende været i to arbejdsprøvninger med ca. 20 timer ugentligt, hvor han udførte pedelarbejde. Undervejs i forløbet udviklede han depressive symptomer. I 2013 fik han konstateret cancer i øjet. Han blev den 3/6 2014 tilkendt fleksjob, og pr. 1/8 2015

blev han tilkendt førtidspension, idet det var konstateret, at canceren havde spredt sig til hans lever.

Selskabet har ydet dækning for tab af erhvervsevne i perioden fra den 7/9 2007 til den 7/10 2007 og igen pr. 1/6 2013.

I klagen af 23/11 2015 til nævnet har klagerens advokat blandt andet anført:

> "[Klageren] faldt og beskadigede sit venstre knæ i 2005 på sin arbejdsgivers p-plads som en følge af manglende vinterbekæmpelse med salt og grus det pågældende sted.
>
> 2.
> PFA begrunder sit afslag, dateret i oktober 2015 med, at [klageren] i perioden 2010-2013 ikke har tabt sin erhvervsevne med mindst 50 %. Dettte er efter policens ordlyd en betingelse for, at der tilkendes erstatning for den opståede skade. Det er imidlertid klagers opfattelse, at [klagerens] erhvervsevne også forud for september 2013 var nedsat med mindst 50%, som følge dels af arbejdsskaden og dels som en følge af en moderat depression.
>
> Arbejdsskadestyrelsen (ASK) har fastsat erhvervsevnetabet til 35 % alene for arbejdsskaden. ASK har ikke taget stilling de afledte følger af arbejdsskaden, der har medført sygeperioder i 2007 og 2010-2014.
>
> 3.
> <u>Arbejdsskaden har medført en overbygningsskade i form af en moderat depression.</u>
>
> [Klageren] udviklede en depression i 2010, som en følge af en meget langvarig, ulykkelig helbredelsesproces, 2 resultatløse operationer i 2007 og 2011, og en altafgørende magtesløshed i forhold til et meget langt sagsforløb i … Kommunes forvaltning.
>
> [Klageren] mistede sin arbejdsidentitet under det langvarige sagsforløb, hvori han følte sig utilstrækkelig.
>
> Hans økonomi, der var baseret på en betydelig indtjening på over 400.000 kr./år, blev halveret, da erhvervsaktiviteten standsede. I perioden efter skaden i 2005 bevilgede kommunen ham en § 56 stilling, for at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet.
>
> Men hyppige sygefravær medførte flere afskedigelser, nye arbejdsgivere og sluttede med fuldtidssygemelding i 2010.
> …
>
> 4.
> Arbejdsskadestyrelsen har med afgørelse af 09. september 2015 afgjort [klagerens] EET, som følge af knæskaden til 35 %. Men der er ved fastsættelse af EET % ikke taget højde for de indirekte følger, der har medført følgevirkninger med yderligere nedsættelse af erhvervsevnen, der skønsmæssigt resulterer i en forhøjelse af erhvervsevnetabet med mindst 20 %.

5.
Hertil skal lægges oplysning fra 2013 om en uhelbredelig kræftsygdom, der sammen med arbejdsskaden har ført til et anerkendt erhvervsevnetab på 2/3, og en varig tilkendelse af invalidepension fra PFA.

[Klageren] har været fuldtidssygemeldt som en følge af arbejdsskaden og de afledte følger i tiden:

10.03.2010 - 06.11.2011 eller svarende	-	til 20 mdr.
07.11.2011 - 14.10.2012	-	- 11 mdr.
15.10.2012 - 06.06.2014	-	- 20,5 md.
- eller i alt		- 51,5 mdr.

Herfra skal trækkes perioden 01.09.2013 - til 06.06.2014 på - 11,25 mdr., hvor [klageren] har modtaget efterbetaling af invalidepensionsydelse. Kravet er løbende udbetaling i 40 mdr. fra erhvervsevnetabsforsikringen.

Klager har tidligere fået udbetalt løbende erstatning i henhold til policen efter første knæoperation i 2007. Dog kun for 1 måned med et beløb svarende til 12.800 kr. brutto.

[Klageren] gør krav på betaling for 40 mdr. á 12.800 kr. brutto. Regulering af månedssatsen i henhold til forsikringsaftalen forbeholdes.

6.
Det fremstår som usandsynligt, at [klagerens] depression og hans kræftsygdom opstår fra den ene dag til den anden. Der er ikke tale om et galopperende tilfælde. Men det fremstår som mest sandsynligt, at sygdommen er opstået over tid fra 2009 og frem til tidspunktet i 2013, hvor lægerne fremkom med en diagnose.
[Klageren] er bedømt som værende i terminaltilstand på nuværende tidspunkt.

7.
De 2 operationer i 2007 og 2011 var resultatløse, og blev oplevet som smerteforværrende.

I juni 2014 blev [klageren] indstillet til flexjob, fordi han insisterede på at holde fast i arbejdsmarkedet med en forventning om, at dette kunne forbedre hans økonomi og psykiske tilstand.

[Klagerens] forsørgelse blev ændret fra sygedagpenge til flexydelse. [Klageren] kom aldrig kommet i et flexjob grundet hans diagnose og ringe arbejdsevne.

Til støtte for påstanden om tilkendelse af løbende midlertidig ydelse i perioden fra marts 2010 til 06.06.2014 på 40 mdr. gør klager gældende,

at klagers EET allerede i 2010 overstiger 50 % ,

at klager derfor er berettiget til dækning med udbetaling af løbende, midlertidige ydelser,

at klager har været fuldtidssygemeldt i den omhandlede periode,

at arbejdsprøvninger i perioder i 2012 var uden virkning, da klagers arbejdsevne var vigende,

at klager har været fuldt ud uarbejdsdygtig i hele perioden, bl.a. som en følge af depression, der er en følgeskade af arbejdsulykken, en meget lang sagsbehandlingstid, en resultatløs genoptrænings periode, økonomiske problemer m.v. Alt jfr. psykolograpport,

at klagers situation i 2007, hvor PFA anerkendte fuld arbejdsudygtighed, var mindre belastende for klager, end perioden der indledtes med sygemelding i marts 2010,

at det fremstår som sandsynligt, at klagers modermærkekræft har udviklet sig over tid, - formentlig tilbage fra 2009, idet lægejournaler efter dette tidspunkt oplyser om træthed manglende initiativ og modløshed i forløbet siden sygemeldingen i 2009,

at klagers ønske om flexjob i 2014 skyldes håb og et udtalt ønske om at vende tilbage til 'det liv han kendte' fra før arbejdsskaden pågik. Følgelig kan der ikke lægges andet end en drøm i [klagerens] anmodning om et flexjob inden for hans fag."

Af selskabets brev af 20/1 2016 til nævnet fremgår blandt andet:

"**Hvad handler tvisten om - parternes overordnede synspunkter?**

Først og fremmest kan det slås fast, at der ikke er uenighed om, hvorvidt forsikredes erhvervsevne er nedsat med mindst 2/3 efter den 1. juni 2013. Det medfører, at der udbetales fuld ydelse ved tab af erhvervsevne fra udløbet af karensperioden den 1. september 2013.

…

Sagsfremstilling

…

Vedr. tidligere udbetaling ved tab af erhvervsevne

Da PFA Pension tilkendte udbetaling ved tab af erhvervsevne i perioden fra den 7. september 2007 til den 1. oktober 2007, skete dette på baggrund af en vurdering indenfor forsikredes nuværende erhverv.

Det følger af almindelig praksis, at selskabet vurderer forsikredes erhvervsevne i forhold til forsikredes nuværende erhverv så længe, at forsikredes erhvervsevne ikke er afklaret, eller at det ikke kan udelukkes, at forsikrede kan vende tilbage til sit nuværende erhverv.

Det er PFA Pensions klare opfattelse, at forsikredes knæproblemer ikke kunne karakteriseres som stationære på dette tidspunkt. Forsikrede var sygemeldt på grund af en operation, som man forventede ville bedre funktionen af knæet.

Af specifik helbredsattest af 15. november 2007 udfærdiget af forsikredes egen læge (Bilag C, side 1) fremgår det, at forsikrede har genoptaget arbejdet med 20-25 timer ugentligt, hvilket efter forsikredes eget udsagn *går rimeligt godt*. Det fremgår ligeledes: *'Alt i alt må man vel sige at ved de undersøgelser der er foretaget er der ikke fundet nogen større fejl på det knæ, det burde normalisere sig efter en passende genoptræningstid.'*

I og med at forsikrede var fuldt sygemeldt fra den 7. juni 2007 til den 1. oktober 2007 i forbindelse med knæoperationen, vurderede PFA Pension på daværende tidspunkt, at forsikredes erhvervsevne indenfor nuværende erhverv var midlertidigt nedsat med 2/3 og udbetalte følgelig hel ydelse ved tab af erhvervsevne fra udløb af karensperioden og frem til forsikredes raskmelding.

Ved den senere sygemelding den 10. marts 2010 fremgår det af lægeattesten (Bilag D), at forsikrede ikke kan udføre arbejdsopgaver, der kræver, at forsikrede ligger på knæ og har tunge løft. Lægen forventer ikke, at forsikrede helt eller delvist vil genvinde erhvervsevnen i forhold til det nuværende arbejde. Derimod vurderer lægen, at forsikrede vil kunne arbejde på fuld tid, hvis nævnte funktioner undgås.

PFA Pension vurderer på dette grundlag, at forsikrede er egnet til omskoling og giver afslag på udbetaling. Heri ligger også, at PFA Pension samtidig er overgået til at vurdere forsikredes fulde/generelle erhvervsevne, da forsikrede efter lægelig vurdering ikke længere forventes at ville kunne arbejde som [håndværker].
…
Vedr. forsikredes erhvervsevnetab fra marts 2010 og frem
…
I den forbindelse bemærkes det, at forsikringsbegivenheden her indtræder på det tidspunkt, hvor forsikrede kan dokumentere, at hans fulde/generelle erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller mere. Der er tale om en helhedsvurdering. Forsikrede vil derfor ikke automatisk være berettiget til udbetaling hverken som følge af, at han er fuldtidssygemeldt, eller fordi at arbejdsprøvningerne ikke endte ud i en egentlig placering af forsikrede.

Af notat af 9. juli 2010 i kommunens ressourceprofil (Bilag H, side 8) oplyses det, at forsikrede selv har erkendt, at han ikke kan vende tilbage til sit primære arbejdsområde.
…
Forsikrede starter i den første arbejdsprøvning på [skole] den 7. februar 2011. I arbejdsprøvningen arbejder han 20 timer om ugen i en pedellignende funktion. Om denne arbejdsprøvning skriver kommunen: *'07.02.11 - 31.08.11 virksomhedspraktik ved … [skole] som pedel med alle de opgaver en sådan funktion indeholder, herunder diverse håndværksmæssige opgaver, varmestyring, energistyring, tilsyn med bygninger m. v. [Klageren] startede med 20 timer pr. uge og det var aftalt, at [klageren] skulle undgå knæbelastende arbejde. Praktikforløbet er overordnet set positivt, men [klageren] oplevede fortsatte smerter i sit knæ grundet en del gang. [Klageren] faldt godt til på skolen og samarbejdet med det øvrige personale forløb godt, men [klageren] oplevede ikke udfordringer nok i sit arbejde."* (Bilag 3, side 11)

Efterfølgende starter forsikrede i en ny arbejdsprøvning på … skole i håb om, at denne arbejdsplads rummer flere relevante opgaver for forsikrede. Om denne arbejdsprøvning skriver kommunen: *'26.03.12 - 30.09.12 virksomhedspraktik ved [skole]*
Formålet med praktikken: Dette for at se, om knæet kan holde til dette fagområde indenfor reguleringsteknik, energioptimering samt andre ad. Hoc og all round opgaver i et tæt samarbejde med de øvrige i denne afdeling i … under Bygningschef … Som udgangspunkt er timerne fordelt fra 7.30 til 12.00 x 5 dage. Og alt efter hvad [klageren] kan holde til øges timerne i det omfang der er muligt og realistisk. Der afholdes løbende opfølgning, og virksomhedskonsulenten kan kontaktes, hvis der er nyt eller noget der evt skal justeres på ifm praktik, timer og el. skånehensyn" (Bilag J, side 11)

Ved kommunal opfølgning på praktikken den 14. maj 2012 oplyser forsikrede, at *'- går egentlig okay - er fortsat i praktikken 5 dage om ugen - har i gennemsnit haft 20 t. om ugen, nogle uger 23 t. - er sat til nogle specialopgaver, da han kan nogle særlige ting'* (Bilag 3, side 13)

Samlet viser arbejdsprøvningerne, at forsikrede i den pågældende periode er i stand til at arbejde ca. 20 timer ugentligt. Dette ses endda at være tilfældet i arbejdsprøvninger, hvor man kan stille spørgsmålstegn ved om alle relevante skånehensyn har været taget, idet der beskrives en del gang, hvilket naturligt vil belaste knæet.

…

Vedr. psykisk påvirkning af erhvervsevnen

Forsikredes advokat anfører i klagen til Ankenævnet for Forsikring, at forsikredes erhvervsevne i denne periode også er påvirket af depression.

PFA Pension bestrider ikke, at forsikrede i denne periode ud fra sagens akter har haft en vis psykisk overbygning som følge af hele sygdomsforløbet og [forælders] død. Selskabet finder dog ikke, at det i den omhandlende periode har haft et omfang, som medfører en yderligere dokumenteret erhvervsevnenedsættelse.

Af generel helbredsattest af 20. september 2012 (Bilag L) fremgår det, at de psykiske symptomer var tiltagende ved juletid 2011-2012. Symptomerne betegnes af lægen som en belastningsreaktion og ikke en egentlig depression. Det er i samme periode, at forsikrede har præsteret 20 timers arbejde om ugen i arbejdsprøvningerne. Følgelig må sluttes, at tilkomsten af psykiske gener ikke bringer forsikredes erhvervsevne ned til et niveau, der svarer til mindre end 20 timers ugentligt arbejde. Hertil kommer, at forsikrede i relation til den første arbejdsprøvning selv oplyser, at han savner flere udfordringer. Dette udsagn indikerer et vist overskud og er ikke i overensstemmelse med en helbredstilstand, som er væsentligt påvirket af psykisk lidelse.

I den generelle helbredsattest (Bilag L, side 2) oplyses fra den objektive undersøgelse: *'Obj psykisk: stemningslejet neutralt, fremtræder ikke depressiv, kontakten god.'* Videre i samme helbredsattest står på side 5: *'Vedr belastningsreaktionen gik [klageren] i en periode til samtaler hos undertegnede. Der indtrådte i forløbet en vis bedring i tilstanden. Drøftede dengang både psykologhenvisning og medicinsk behandling med ham, han var ikke interesseret i nogen af delene.'*

Forsikrede kan således ikke selv have oplevet sine psykiske gener som værende i en grad, der var behandlingskrævende.

…

Den 23. marts 2015 modtager PFA Pension anmeldelsesskema mm. fra forsikrede (Bilag Q) Det oplyses her af forsikredes egen læge, at forsikrede har fået konstateret kræft i øjet med levermetastaser (Bilag Q, side 12).

PFA Pension modtager også akter fra … Kommune. Akterne er omfattende og PFA Pension har derfor valgt at fremhæve Bilag R - V, der vedlægges som afgørende for PFA Pensions afgørelse.

PFA Pension har bl.a. modtaget rapport af 14. maj 2013: Psykologisk undersøgelse (Bilag R). Forsikredes advokat har fremlagt denne rapport ufuldstændigt og anvender den som argumentation for, at forsikrede alene af psykiske årsager har en erhvervsevnenedsættelse på skønnet svarende til 20 - 25 %. PFA Pension fremlægger gerne den fuldstændige rapport og skal i den anledning påpege, at rapporten intetsteds indeholder et lægefagligt skøn, der angiver, at forsikredes erhvervsevne skulle være nedsat i den af advokaten anførte grad. Selskabet antager derfor, at det må være advokatens egen vurdering af forsikredes helbredstilstand - og dermed en vurdering uden lægefagligt belæg.

PFA Pension anerkender dog, at forsikrede ifølge den psykologiske rapport i maj 2013 (Bilag R, side 12 ff.) fremstår deprimeret og den underøgende psykolog vurderer, at der på dette tidspunkt er tale om en moderat depression. Samtidig vurderer psykologen også, at forsikrede besidder intellektuelle og kognitive kompetencer, som vil kunne anvendes i forbindelse med en omskoling til mindre knæbelastende funktioner. Disse funktioner kan aktuelt være begrænsede af de psykiske gener. PFA Pension bemærker, at psykologen ikke med sikkerhed udtaler, at erhvervsevnen er påvirket i betydende grad heraf - men derimod bruger formuleringen 'skønsmæssigt kan påvirke'. Som det vil fremgå nedenfor i citat fra forsikredes egen læge, har forsikrede haft det værst i de perioder, hvor han ikke var i arbejde. Selve det at arbejde, må derfor antages at bedre forsikredes psykiske tilstand og de nævnte gener, hvilket igen mindsker den psykiske påvirkning af erhvervsevnen.

Endvidere anbefaler den psykologiske rapport forsikrede at søge behandling. Det har forsikrede som nævnt ovenfor ikke være interesseret i det. Det er PFA Pensions opfattelse, at hvis det lægges til grund, at forsikredes erhvervsevne er yderligere påvirket i negativ retning af de psykiske gener, må det ligeledes lægges til grund, at medicinsk og psykologbehandling kunne have afhjulpet denne påvirkning. Forsikrede har på trods af lægelig anbefaling ikke ønsket behandling. PFA Pension mener derfor, at forsikredes manglende deltagelse i/modtagelse af behandling udover at være et udtryk for hans vurdering af nødvendigheden heraf og behovet herfor - er en tilsidesættelse af hans tabsbegrænsningspligt.

Vedr. forværring af forsikredes helbredstilstand
I generel helbredsattest af 5. februar 2014 (Bilag S) oplyses det, at forsikrede den 11. juni 2013 er blevet opereret for cancer i det ene øje. Videre skriver lægen i helbredsattesten: *'Er naturligvis psykisk påvirket af forløbet og nervøs op til kontroller. derudover er der svært nedsat syn på øjet, hvilket giver en del træthed, og hovedpine. Aktuelt er dette også en begrænsning ifht længden af arbejdsdagen. Der kan forventes en bedring på dette område. ….... Ved samtale og test har han ikke tegn til depression, men en belastningsreaktion på baggrund af det lange forløb med sygemeldinger og jobsøgning. Dette er naturligvis aktuelt forværret af kræft diagnosen. Han beskriver gode perioder når han har været i arbejde, men uden for disse perioder har han følt sig trist og opgivende."*

Den 11. juni 2013 opereres forsikrede i øjet, og det fremgår bl.a. af ovenstående notat, at der her indtræder en forværring af forsikredes helbredstilstand med negativ betydning for erhvervsevnen.

'På baggrund af den samlede helbredsmæssige situation og de begrænsninger der er påvist - sammen med den konstaterede nedsatte arbejdsevne i praktikkerne ses der ikke yderligere udviklingsmuligheder' Dette fremgår af afgørelsen om tilkendelse af fleksjob (Bilag T, side 2). Forsikrede tilkendes fleksjob den 3. juni 2014.

På dette tidspunkt vurderer forsikredes egen læge, at forsikrede er i stand til at arbejde 10 timer om ugen i et fleksjob. (Bilag Q, side 11).

Den 25. august 2015, modtager PFA pension kopi af tilkendelsen af førtidspension pr. den 1. august 2015 via forsikredes advokat (Bilag U). Det fremgår heraf (Bilag U, side 6): *'At der i juni 2014 konstateres tre levermetastaser fra modermærkekræften i øjet. Du bliver i juli 2014 leveropereret og får RF-ablation behandling (hvor en elektrode føres ind i metastaserne, som destrueres ved hjælp af radiobølger).*

At CT-scanning af bryst, mave og bækken viser progression af levermetastaserne i såvel størrelse og antal. Der er ikke mulighed for strålebehandling eller lokal kemoterapi behandling af leveren.
Det fremgår, at du er meget syg og tilbydes lindrende behandling.'

Den tidligste dato, der fremgår af akterne vedrørende cancer, er operationen af øjet den 11. juni 2013. Henset til sagens forhold og forsikredes personlige situation vælger PFA Pension at anse erhvervsevnen for dokumenteret helbredsmæssigt nedsat med 2/3 allerede fra den 1. juni 2013.
…
Vedr. forsikredes klage over PFA Pensions afgørelse
Den 13. september 2015 modtager PFA Pension e-mail fra forsikredes advokat, som klager over, at selskabet har givet afslag for perioden forud for den 1. juni 2013 (Bilag X): *'For perioden forud for juni 2013 finder [klageren] imidlertid, at hans erhvervsevne var nedsat med mellem 1/3 og 1/2-delen. Dette støttes på det faktum, at han under 2 arbejdsprøvninger, i best tet arbejdssituation, hvor han blev skånet fra knæbelastende arbejde, maximalt kunne arbejde 20 timer/uge.*

PFA bedes fremsende grundlagt for, at man finder, at [klagerens] erhvervsevne var nedsat med mindre 1/3. Videre beder jeg venligst PFA oplyse, hvilken månedlig udbetaling [klageren] var berettiget til, såfremt hans erhvervsevne var nedsat med mindst 1/3'.

Indholdet af denne e-mail må forstås således, at forsikrede og forsikredes advokat ikke tidligere har haft opfattelsen af, at forsikredes erhvervsevne - inden han fik konstateret cancer i juni 2013, var nedsat med mindst halvdelen. Dette synspunkt er så ændret efterfølgende i forbindelse med ankenævnssagen. Uanset der naturligvis er mulighed for forsikrede for at ændre sit krav undervejs i sagsbehandlingen, kan man ikke bortse fra det faktum, at forsikrede og hans advokat tilsyneladende tidligere havde en anden opfattelse af de faktuelle forhold, som de (forsikrede) har bevisbyrden for at dokumentere.
…
Vedr. Arbejdsskadestyrelsens vurdering
Den 7. oktober 2015 modtager PFA Pension via forsikredes advokat arbejdsskadestyrelsens afgørelse omkring erhvervsevnetabet, som opgøres til 35% (Bilag Z).

PFA Pension ønsker her at pointere, at Arbejdsskadestyrelsens vurdering adskiller sig væsentligt fra PFA Pensions vurdering og afgørelse, da den foregår ud fra nogle andre kriterier mv. Arbejdsskadestyrelsen foretager sin vurdering efter Erstatningsansvarsloven, og er en i alt væsentligt rent økonomisk bestemmelse, hvor erhvervsevnetabet reelt beregnes 'baglæns' ved at holde den nuværende faktiske indkomst op imod den tidligere og beregne forholdet imellem disse.
…
Ydermere bemærker PFA Pension, at Arbejdsskadestyrelsens vurdering af erhvervsevnetabet på 35% er sket på baggrund af en méngrad på 5%, hvilket i henseende til det under ankenævnssagen påståede erhvervsevnetab forekommer som en mindre méngrad erhvervsevnetabets størrelse taget i betragtning.

PFA Pension afviser, at man uden videre kan anvende de 35% i vurderingen af forsikredes erhvervsevne i relation til udbetaling ved tab af erhvervsevne fra forsikredes police, som forsikredes advokat lægger op til
…

Begrundelse for PFA's 'afgørelse'
PFA Pension anerkender, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i perioden fra den 1. marts 2010 og frem til 1. juni 2013. Det er dog selskabets opfattelse, at der ikke er dokumentation for, at forsikredes fulde/generelle erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen i den pågældende periode, og forsikringsbegivenheden er dermed ikke indtrådt. I forlængelse heraf påpeger PFA Pension, at det til enhver tid er forsikrede, som har bevisbyrden for, at hans erhvervsevne er nedsat i dækningsberettiget grad."

Klagerens advokat har i brev af 11/4 2016 til nævnet blandt andet bemærket:

"[Klageren] blev sygemeldt igen den 10. marts 2010 som følge af en knæskade. [Klageren] har ikke været i arbejde siden efter tidspunkt, men har i perioder været arbejdsprøvet af … Kommune.

Arbejdsprøvningen foregik på skånejoblignende vilkår, og uden noget præstationskrav fra virksomhedens side. [Klageren] kunne aldrig have opnået en varig ansættelse i det private erhvervsliv på tilsvarende vilkår og med en tilsvarende, beskeden effektivitet.

I disse enkelte arbejdsprøvningsperioder var fremmødet på op til 20 timer/uge, men som det ofte sker i arbejdsprøvninger, var en stor del af tiden pauser. Det er klages skøn, at arbejdspræstationen på 20 timer højst svarer til en arbejdsindsats på 10 timers normalt arbejde.

2.
Indklagede henviser i i indlæg af 20/1-16 til lægeerklæring (bilag D), hvoraf fremgår, 'at forsikrerede ikke kan udføre arbejdsopgaver, der kræver, at forsikrede ligger på knæ og har tunge løft. Lægen forventer ikke, at forsikrede helt eller delvist vil genvinde erhvervsevnen i forhold til det nuværende arbejde. Derimod vurderer lægen, at forsikrede vil kunne arbejde på fuld tid, hvis nævnte funktioner undgås.'

[Klageren] har hele sit voksenliv arbejdet som [håndværker] og har suppleret denne uddannelse med kurser i …teknik. Kurserne betyder imidlertid ikke, at knæliggende opgaver og tunge løft kan undgås. [Klageren] har arbejdet i 'marken', og han har aldrig haft tilstrækkelige boglige evner til at kunne skifte til et kontorjob, hvilket er den eneste form for [håndværkerarbejde], hvor en ansat kan undgå knæliggende opgaver og tunge løft.

3.
I erkendelse af denne fysiske begrænsning, har [klageren] hyppigt foreslået … Kommune, at han blev opgraderet til tekniker gennem edb- og kursusuddannelser.

… Kommune har imidlertid afslået [klagerens] ønsker om en opgradering, formentlig fordi man ikke fandt, at havde de fornødne boglige evnet til at kunne gennemføre i ønsket opgradering.
…

4.
Indklagede ser en mulighed i udtalelserne fra … Kommunes praktiksteder for at kunne slippe for at anerkende, at [klagerens] arbejdssituation er så ringe, at han bør nedgraderes til en arbejdsevne på under 1/2 delen.

Praktikstedernes udtalelser er som forventeligt ganske optimistiske, og bygger ikke på reel vurdering i forhold til det private arbejdsmarked. Det bør noteres, at … kommune på

trods af de optimistiske udtalelser, ikke kunne finde plads til [klageren] som ny medarbejder i kommunen. Dertil var hans erhvervsevne for specifik og begrænset.
…

5.
Indklagede anerkender, at der på et tidligt tidspunkt i forløbet var en psykisk overbygning på knæskaden.
…
[Klageren] burde have konsulteret en psykolog allerede medio 2011, hvor det stod ham klart, at … Kommune ikke var villig til at bevilge kurser, der kunne 'bringe ham væk fra gulvet'. Men [klageren] optræder som de fleste andre mænd med skræk for psykologer. Det er nærmest umuligt at overtale dem til at søge psykologbistand.

Klager noterer, at indklagede undlader at oplyse resten af citatet i Bilag L: Ved juletid 2011-2012 tiltagende belastningssymptomer i form af stress angstsymptomer udviklet gradvist i forløbet følgende belastninger i årene 2006 - 2011. Angstsymptomerne ses ikke at være af nyere dato, men opstået over tid.

6.
På trods indklagedes vægring ved at anerkende uarbejdsdygtigheden allerede fra 2010, bør det noteres, at … Kommune ikke har haft anledning til at raskmelde [klageren], hverken helt eller delvist i hele perioden 2010 og frem til førtidspension bevilges i 2015.

Alle kommunens opfølgningssamtaler over en 4-årig periode afsluttes med, at [klageren] er fuld uarbejdsdygtig og fortsat er berettiget til sygedagpenge som fuldtidssygemeldt.
…
På dette tidspunkt (juni 2013), havde han fået konstateret modermærkekræft i øjet. Der blev behandlet på …hospitalet. Prognosen var umådelig optimistisk med udtalelse om, at der ikke var tegn på spredning.

Prognosen holdt ikke, og der blev hurtigt derefter konstateret spredning til lever med efterfølgende ny operation med traumatisk fjernelse af en del leveren. Skadelidte bekymring var velbegrundet. [Klageren] kom aldrig i et flexjob. Han blev kort tid efter visiteret til førtidspension.

7.
…
[Klageren] optrådte ikke i forhold til praksislæge som skinger og viste ikke tegn på behov for indlæggelse. Men faktum er, at praksislægen selv giver sig til behandle [klageren] med samtaler og konkluderer derefter, at [klageren] ikke er behandlingskrævende, men endda i bedring. Efterfølgende viser vurderingen sig forkert. Bilag R.
…

8.
Klager bemærker afslutningsvist, at modermærkekræft ikke opstår spontant i løbet af nogle uger, men derimod gradvist over halve år. [Klageren] har som det ses af de fremlagte journaler, været plaget af træthed ud over knæproblemerne. I perioden 2000 til 2010 trænede dagligt [klageren] i fitnesscentre. Efter sygemeldingen i 2010 ophørte genoptræningsbestræbelserne. Efter [klagerens] opfattelse på grund af tiltagende træthed."

11. 88742

Selskabet har i brev af 20/4 2016 til nævnet blandt andet oplyst:

> "Vedr. arbejdsprøvningerne:
> Det er PFA Pensions vurdering, at forsikredes formåen i arbejdsprøvningerne, som det beskrives i brev fra forsikredes advokat af 11. april 2016, er i modstrid med de øvrige oplysninger i sagen. Tværtimod fremgår det af sagens øvrige oplysninger, at på trods af, at arbejdsprøvningerne ikke har været fuldstændigt uden knæbelastende funktioner, er de forløbet godt. Der ses i de kommunale akter ikke oplysninger om, at forsikredes effektive arbejdstid skulle have været nedsat med 50% i forhold til fremmødetiden på 20 timer ugentligt. I stedet beskrives fx i afgørelsen om fleksjobberettigelse, at der har været tale om god og stabil arbejdskraft. (Bilag T, side 2)
>
> Vedr. psykiske symptomer
> …
> PFA Pension anfægter ikke, at symptomerne er startet længere tilbage i tid. Det er dog også PFA Pensions opfattelse, at det i sig selv ikke fortæller noget om graden af symptomernes påvirkning af erhvervsevnen i den omhandlede tidsperiode.
>
> Videre anfører forsikredes advokat, at forsikredes egen læges vurdering ifølge samme generelle helbredsattest fejlvurderer forsikredes psykiske tilstand i forhold til den efterfølgende psykologiske rapport (Bilag R).
>
> Efter PFA Pensions opfattelse, er der ikke et lægefagligt holdepunkt - eller noget i øvrigt - for at anse den generelle helbredsattest som fejlagtig.
>
> Den psykologiske rapport er udfærdiget den 14. maj 2013 og betegner forsikredes tilstand som aktuel. Det fremgår, at den generelle helbredsattest har indgået i udarbejdelse af rapporten som baggrundsmateriale, og den anfægtes ikke i rapporten. Det er PFA Pensions opfattelse, at oplysningerne i sammenhæng naturligt leder til den forståelse, at der må antages at være sket en forværring af den psykiske tilstand i perioden mellem udfærdigelsen af helbredserklæringerne.
> …
> Vedr. dokumentation af faktiske forhold og bevisbyrde:
> PFA Pension forstår, at der er forskellige helbredsmæssige elementer, som alle påvirker forsikredes erhvervsevne. Det er dog fortsat selskabets vurdering, at der først med diagnosticeringen af modermærkekræften med sikkerhed kan konstateres en helbredsmæssig forværring i forhold til den hidtil udviste erhvervsevne, som berettiger forsikrede til udbetaling ved nedsat erhvervsevne."

Et uddrag af sagens bilag, herunder lægelige og kommunale bilag, gengives nedenfor.

Af ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 31/10 2010 fremgår blandt andet:

> "**Nuværende klager:**
> - [Klageren] klager over daglige smerter i venstre knæ lokaliseret til området omkring patella såvel som inde i knæet. Symptomerne er belastningsrelaterede, men kan også fremkomme ved stillingsændring fra siddende til stående stilling samt ved tunge løft og samtidig vrid i knæene. Ihugsiddende stilling eller knæsiddende arbejde giver smerter i knæet.
> - [Klageren] angiver smerterne til at være 6 såvel på undersøgelsestidspunktet som over de sidste 14 dage på en smerteskala fra 0-10 (max).

- Der er periodevis klik bag patella og [klageren] oplever hævelse af knæet, hvilket nødvendiggør afkøling med ispose.
- [Klageren] kan ikke længere deltage i sportslige aktiviteter.
- Der er ingen aflåsningstilfælde eller knæsvigt

…

Konklusion

- Tilstanden skønnes stationær.
- Der er synes at være nogen diskrepans mellem [klagerens] mange symptomer og de få kliniske samt diagnostiske fund ved arthroscopi og MR scanning. Der er derfor ordineret fornyet MR scanning af knæet.
- Tilstanden skønnes stationær og der frarådes funktioner med tunge løft og arbejdssituationer med knæbelastende arbejde."

I en ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 18/9 2012 er det blandt andet angivet:

"**Aktuelt**
Venstre knæled. Konstante smerter under knæskallens inderside. Beskriver smerten som stikkende og brændende. Smerter intensiveres typisk ved trappegang og her specielt ved gang nedad denne. Knæliggende samt hugsiddende stilling kan ikke indtages grundet voldsom smertefremkomst efterfølgende i leddet. Natlige smerter opleves ofte og kræver lejeændring for lindring. Styrketræner leddet x2 ugentligt i fitness center. Har ikke oplevet aflåsning af leddet. Aldrig lammelse i underekstremiteten. Beskriver tilstanden som stationær. Ingen klager fra naboled eller øvrige skellet.

…

Konklusion.
… årig slank mand som pådrager sig vrid traume svarende til venstre knæled. Efter delay undersøgelse bl.a med MRI undersøgelse som ikke kan påvise patologi i leddet. Diverse nonoperative behandlinger med kortvarig eller ingen effekt. August 2011 fjernes via artroskop en slimhindefold anteromedialt i leddet. Man finder i øvrigt normale anatomiske forhold i leddet. Selvtræner aktuelt i ønsket om at bevare styrke i leddet hvilket er i overensstemmelse med objektive fund, trofikmålinger. Der er ikke umiddelbar sammenhæng mellem anamnese og objektive fund. På foreliggende klinik samt objektive fund er der ikke indikation for yderligere diagnostik eller behandlingstilbud. Skadelidte beskriver et ukarakteristisk symptombillede taget objektive fund i betragtning. På denne baggrund må prognosen bedømmes god på sigt. På sigt forventes behov for skånejob ikke at være til stede. Uddannelsestiltag er relevante for ny beskæftigelse indenfor branchen hvori skadelidte er uddannet"

I referat af 14/5 2013 af en psykologisk undersøgelse er det blandt andet noteret:

"**Arbejdsmæssig fremtid**
Spurgt til ønsker i forhold til den arbejdsmæssige fremtid svarer [klageren], at han ønsker sig et 20 timers job inden for sit fag, og som han kan holde til. Nævner også, at han godt kunne tænke sig et mere grundlæggende edb-kursus, idet han ikke har særlig stor viden eller erfaring I at arbejde med pc.

…

Vurdering og konklusion

…

I forhold til det psykiske vurderes der at være tale om en moderat depression, herunder oplever [klageren] sig nedtrykt, mister let modet, er pessimistisk og føler sig til tider utilstrækkelig og overvældes aktuelt let af livets krav og lettere stress. De depressive symptomer skal ses i relation til dels tabet af [forælder] og dels i sammenhæng med både de kropslige tab og det lange sagsforløb. [Klageren] virker aktuelt præget af det lange sagsforløb, herunder kan han opleve følelser af både vrede og magtesløshed og frustration overfor sagsforløbet og 'systemet'. [Klageren] synes at have haft en høj grad af arbejdsidentitet, herunder den livsstil og de valg, som fulgte med det at have en stabil økonomi. I den aktuelle situation, hvor [klageren] ikke har råd eller mulighed for at tage på ferie, synes hans mismod og tristhed at blive tilsvarende aktualiseret.

Samlet set er det indtrykket, at der i takt med, at der sker en afklaring af både den fremtidige beskæftigelsessituation og den økonomiske situation, også vil ske en gradvis bedring af de psykiske ressourcer, herunder bedret og mere stabilt humør, bedre energi afledt af en øget selvbestemmelse etc.

…

Forslag til Indsats

- I forhold til det arbejdsmæssige ses der at være skånehensyn i forhold til knæbelastende arbejde. [Klageren] ses tillige med et behov for et struktureret arbejdsmiljø uden for mange arbejdsopgaver, der kræver akut indsats og hurtigt beslutsomhed. Desuden vil [klageren] skønsmæssigt trives bedst med arbejdsfunktioner, som kræver høj grad af selvstændighed, og hvor der ikke stilles krav om tæt samarbejde med andre. I forhold til det sociale vil [klageren] trives bedst på en arbejdsplads, hvor der ikke stilles store krav om socialt samvær, og hvor det vii være muligt at trække sig efter behov.
- I forhold til spørgsmålet ang. ressourcer og sårbarheder i forhold til revalideringsmæssige tiltag/omskoling ses [klageren] at have Intellektuelle ressourcer i et omfang, så han godt vil kunne opkvalificeres via kurser eller efteruddannelse, men indenfor områder, som er nært beslægtede med tidligere beskæftigelsesområde, og hvor der ikke stilles for høje krav om sproglige (boglige) kompetencer. Der bør dog tages højde for, at [klageren] aktuelt fremstår depressiv og belastet af sin situation, hvilket skønsmæssigt kan påvirke de aktuelle ressourcer i negativ retning.
- Behandlingsmæssigt fremgår det af generel helbredsattest, at egen læge tidligere har drøftet både anti-depressiv medicinsk behandling og psykologbehandling med [klageren]. I forhold til de depressive symptomer, herunder også sorgen over tabet af [forælder], er [klageren] anbefalet at kontakte egen læge mhp. henvisning til psykologbehandling over sygesikringen. [Klageren] er orienteret om, at der er en egenbetalingsdel ved en sådan henvisning."

I en kommunal ressourceprofil er det blandt andet noteret:

"**Arbejdsmarkedserfaringer**

…

* 07.02.11 - 31.08.11 virksomhedspraktik ved … [skole] som pedel med alle de opgaver en sådan funktion indeholder; herunder diverse håndværksmæssige opgaver, varmestyring, energistyring, tilsyn med bygninger m.v. [Klageren] startede med 20 timer pr. uge og det var aftalt, at [klageren] skulle undgå knæbelastende arbejde. Praktikforløbet er overordnet set postivit, men [klageren] oplevede fortsatte smerter i sit knæ grundet en del gang. [Klageren] faldt godt til på skolen og samarbejdet med det øvrige personale forløb godt, men [klageren] oplevede ikke udfordringer nok i sit arbejde.

* 26.03.12 - 30.09.12 Virksomhedspraktik ved [skole]
Formålet med praktikken:
Dette for at se, om knæet kan holde til dette fagområde indenfor reguleringsteknik, energioptimering samt andre ad. hoc og all round opgaver i et tæt samarbejde med de øvrige i denne afdeling i … under Bygningschef …
Som udgangspunkt er timerne fordelt fra 7.30 til 12.00 x 5 dage.
Og alt efter hvad [klageren] kan holde til øges timerne i det omfang der er muligt og realistisk.
Der afholdes løbende opfølgning, og virksomhedskonsulenten kan kontaktes, hvis der er nyt eller noget der evt skal justeres på ifm praktik, timer og el. skånehensyn
…
14.09.12
[Klageren] oplyst:
…
Tanker om fremtidig tilknytning til arbejdsmarkedet
[Klageren] tænker, at han ville kunne fungere med et job som nuværende på de 20 t.
Hvis han måske skulle kunne komme op i tid til de 37 t., så ville det være nødvendigt med et helt andet fag og en uddannelse.
Vil gerne blive noget andet, men han har meget svært ved at se hvordan han skulle kunne klare en uddannelse, har ikke ressourcerne til det jvf. tidligere drøftelse af uddannelsesmæssig omskoling"

I forsikringsbetingelserne hedder det blandt andet:

"**C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse**

§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab
Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres med præmiebetaling eller omskrives til præmiefri forsikring, jævnfør 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen', § 3, og for denne del gælder reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse kan kun ydes på forsikringer, der har denne dækning angivet i forsikringsaftalen.
…
Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pension's skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

Stk. 6. Forsikrede har ikke ret til fuld eller halv invalidepension og/eller præmiefritagelse under revalidering eller ansættelse i en stilling, der finansieres helt eller delvist af det offentlige som følge af nedsat erhvervsevne, medmindre den generelle erhvervsevne er nedsat til henholdsvis en tredjedel eller halvdelen af den fulde erhvervsevne, og forsikre-

des indtjening (summen af arbejdsindtægt og eventuelle sociale og andre offentlige ydelser og tilskud) er nedsat til henholdsvis en tredjedel eller halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.
…

§ 4. Ikrafttræden og ophør af invalidepension og/ eller præmiefritagelse
Udbetaling af invalidepension og/eller ydelse af præmiefritagelse træder i kraft den dag, nedsættelsen af erhvervsevnen har varet uafbrudt i tre måneder."

Nævnet udtaler:

Klageren, der er født i 1970'erne, pådrog sig den 17/3 2005 en knæskade ved et fald. Han har klaget over, at selskabet har afvist, at han er berettiget til dækning for tab af erhvervsevne i perioden fra den 10/3 2010 til den 1/6 2013. Selskabet har anerkendt, at klagerens erhvervsevne efter den 1/6 2013 er nedsat med 2/3 eller mere og yder dækning i overensstemmelse hermed.

Det fremgår af sagen, at klageren, der er håndværksuddannet, blev sygemeldt som følge af sin knæskade den 10/3 2010. Han blev via kommunen arbejdsprøvet i job med pedelfunktioner i 2 forskellige forløb, og det er noteret, at han kunne arbejde 20 timer om ugen. I den kommunale ressourceprofil fremgår det blandt andet, at han den 14/9 2012 i forbindelse med et opfølgningsmøde har udtalt, at han ville kunne fungere i et job på 20 timer ugentligt, men at hvis han skulle op på 37 timer, da skulle det være i et andet fag. Han har oplyst, at han gerne ville omskoles, men at han ikke besidder de uddannelsesmæssige ressourcer.

I en ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 31/10 2010 er det noteret, at klageren havde daglige gener fra knæet, samt at symptomerne er belastningsrelaterede og relateret til tunge løft og knæsiddende arbejde. Det er konkluderet, at der er nogen diskrepans mellem de subjektive klager og de objektive fund, at tilstanden skønnes stationær, og at funktioner med tunge løft og knæbelastende arbejdet frarådes.

Af en ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 18/9 2012 fremgår det, at der fortsat var gener fra knæet, og det blev blandt andet konkluderet, at klagerens symptombillede var

ukarakteristisk symptomerne taget i betragtning, at prognosen var god, og at behov for skånejob på sigt ikke ville være relevant, men at uddannelsestiltag var nødvendige.

I referat af 14/5 2013 fra en psykologisk undersøgelse er det noteret, at klageren ønskede sig et 20 timers job inden for sit fag. Hertil er det noteret, at han vurderes at have en moderat depression, hvor hans symptomer særligt var relateret til et familiemedlems død og det lange sagsforløb som følge af knæskaden. Det er videre noteret, at klagerens læge tidligere har drøftet muligheden for antidepressiv behandling og psykologbehandling. Det fremgår af sagen, at klageren tidligere har afvist sådanne tiltag.

Nævnet bemærker, at det er klageren der skal bevise, at hans erhvervsevne har været nedsat i dækningsberettigende grad.

Med henvisning til sagens oplysninger finder nævnet, at selskabet har været berettiget til at overgå til en vurdering af klagerens generelle erhvervsevne som sket, idet det på baggrund af oplysningerne i de lægelige bilag fremgår, at klagerens knæskade har været stationær i hvert fald siden 2010 og har udelukket, at han ville kunne vende tilbage til sit tidligere arbejde på fuld tid.

Nævnet finder efter en gennemgang af sagen, at klageren ikke har løftet sin bevisbyrde for erhvervsevnetabets størrelse for perioden fra 10/3 2010 til 1/6 2013, hvorfor selskabet ikke kan pålægges at yde dækning.

Nævnet har blandt andet lagt vægt på oplysningerne om, at klageren i forbindelse med 2 arbejdsprøvninger i 2011 og 2012 har kunne varetage arbejde på 20 timer ugentligt som pedel, ligesom han selv flere gange har udtrykt, at han gerne ville have et arbejde inden for sit hidtidige område på 20 timer ugentligt. Nævnet bemærker, at der på baggrund af sagens bilag ikke er grundlag for at fastslå, at klagerens psykiske belastning og knæskaden i den omtvistede periode har haft et omfang, der medførte, at han ikke ville være i stand til at arbejde og tjene mere en halvdelen af, hvad andre personer med samme uddannelse og alder ville kunne tjene.

17. 88742

Det af klageren i øvrigt anførte – herunder at hans cancersygdom formentlig også har haft indflydelse på hans erhvervsevne i perioden – kan ikke føre til andet resultat.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Svend Bjerg Hansen
Udskriftens rigtighed bekræftes

Carsten Sennels